

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ГЕОГРАФСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Предмет: *Извештај Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата Драгана Кузмановић, мастер пр. планер*

Одлуком Наставно-научног већа Географског факултета Универзитета у Београду од 17. јуна 2021. године, именовани смо за чланове Комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидата **Драгана Кузмановић, мастер пр. планер**, под насловом: „ПРОСТОРНО-ФУНКЦИЈСКА ОРГАНИЗАЦИЈА ПОСАВСКЕ ОСОВИНЕ РАЗВОЈА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ.“

Након прегледа докторске дисертације, Комисија у саставу:

- др Снежана Вујадиновић ред. проф. Географског факултета Универзитета у Београду;
- др Бранка Тошић, ред. проф. Географског факултета Универзитета у Београду,
- др Драгутин Тошић, ред. проф. Географског факултета Универзитета у Београду,
- др Богдан Лукић, ванр. проф. Географског факултета Универзитета у Београду,
- др Рајко Гњато, ред. проф. Природно-математичког факултета Универзитета у Бањалуци;

подноси Наставно-научном већу Географског факултета Универзитета у Београду следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ И ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1.1. Биографски подаци о кандидату

Драгана Кузмановић рођена је 02.05.1986. године у Бањалуци. Основну и средњу школу завршила је у Кључу и Бањалуци. Природно-математички факултет Универзитета у Бањој Луци, завршила је 2009. године. Мастер студије на Географском факултету Универзитета у Београду, смер просторно планирање, завршила је 2012. године, са просечном оценом десет. Докторске академске студије на Географском факултету Универзитета у Београду, уписала је 2012. године. Све испите предвиђене планом и програмом положила је са просечном оценом десет. Као локални експерт (SIA-Social Impact Assessment) учествовала је у пројекту „Ријека Врбас-интегрална водно-енергетска студија развоја слива ријеке Врбас“-COWI. Од 2013. године запослена је у Институту за грађевинарство „ИГ“ Бања Лука. Радила је и ради на изради стратешких, детаљних докумената просторног уређења/планских докумената, различитих студија, стручних мишљења, пројеката, као учесник и координатор пројеката. Такође, аутор је стручних и научних радова који се баве проблематиком просторног планирања.

1.2. Стисак објављених радова

- Popović, D., Doljak, **D**, Kuzmanović, D., Pecelj, M. (2018). Geocological evaluation of protected area for recreation and tourism planning – the evidence from the Bosnia and Herzegovina National Park. Journal of the Geographical Institute “Jovan Cvijić” SASA. 68(1), 119–131. DOI: <https://doi.org/10.2298/IJGI1801119P>
- Dejan Doljak, Dragana Popović, **Dragana Kuzmanović**. (2017). Photovoltaic potential of the City of Požarevac. Elsevier. Renewable and Sustainable Energy Reviews 73C. 460–467. doi: 10.1016/j.rser.2017.01.154; **M 21a**
- Dragana Popović, **Dragana Kuzmanović**. (2015). Uloga prostornog planiranja u razvoju održive lokalne privrede opštine Ribnik. Naučno-stručni skup sa međunarodnim učešćem “Planska i normativna zaštita prostora i životna sredine”. Asocijacija prostornih planera Srbije i Geografski fakultet. Beograd
- **Dragana Kuzmanović**, Dragana Popović. (2015). GIS u izradi prostornih planova – iskustvo Bosne i Hercegovine. Naučno-stručni skup sa međunarodnim učešćem “Planska i normativna zaštita prostora i životna sredine”. Asocijacija prostornih planera Srbije i Geografski fakultet. Beograd
- Popović Dragana, **Kuzmanović Dragana** (2017). Značaj prostornog plana u razvoju opštine Oštra Luka“. Naučno-stručni skup sa međunarodnim učešćem "Planska i normativna zaštita prostora i životne sredine", Asocijacija prostornih planera Srbije i Geografski fakultet. Beograd
- **Kuzmanović Dragana** (2012). Analiza kvaliteta vazduha Banjaluke, u periodu prije i poslije rata (1992.-1995.) (sa aspekta prisutnosti čađi i sumpor-dioksida)“, Prirodno-matematički fakultet, Banja Luka., professional scientific work
- Iritz L., Toft D., Petovar K., Trajković B., Milišić V., Topalović Ž., Jandrić B., Begović P., Žepinić, C., **Kuzmanović D**, Kajiš D. Radović M., Integralna vodno-energetska studija razvoja sliva rijeke Vrbas, COWI, Svjetska banka

1.3. Остале референце

- Просторни план општине Рибник до 2035. године (2016), Институт за грађевинарство „ИГ“ Бања Лука, (усвојен);
- Просторни план Града Добој 2018-2038. године (2020), Институт за грађевинарство „ИГ“ Бања Лука (преднацрт плана усвојен);
- Просторни план општине Мркоњић Град 2016-2036 (2017), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- Просторни план општине Станари 2015-2035. (2017), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- Просторни план општине Кладањ за период од 2014. до 2034. године (2018), Институт за грађевинарство „ИГ“ Бања Лука (усвојен),
- Просторни план општине Сапна за период 2013-2033 године (2016), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- Просторни план општине Невесиње 2011-2031. године (2015). Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- Просторни план општине Оштра Лука 2012-2032 (2015).Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- Урбанистички план Козарац и контакт подручје 2019-2039. године (2021), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен нацрт);

- Урбанистички план Општине Дрвар за периоди 2020-2040 (2021), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (просторна основа усвојена);
- Измјена и допуна Урбанистичког плана „Ливно 2000“ (2020), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука;
- Измјене и допуне просторног плана општине Босанска Крупа 2007 до 2027. године (2020). Институт за грађевинарство „ИГ“ Бања Лука (преднацрт плана усвојен);
- Просторни план општине Дервента до 2033. године (2018). Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- Измјена и допуна просторни план Општине Велика Кладуша 2001-2020 (2016). Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (преднацрт плана);
- Просторни план општине Челинац 2018-2038. године (2020), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (приједлог);
- Студија рањивости простора СБК/КСБ (Средњобосански кантон) (2017). Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука;
- Студија економске оправданости за Пројекат аутопута Бања Лука-Приједор (2018), Институт за грађевинарство „ИГ“ Бања Лука (Banja Luka-Prijedor Motorway Project Feasibility Study, Civil Engineering Institute „IG“ LLC, 2018);
- Урбанистичко-технички услови за аутопут Бања Лука-Приједор (2021). Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука;
- План парцелације за аутопут Бања Лука-Приједор на територији Града Бања Лука (2021). Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- План парцелације за аутопут Бања Лука-Приједор на територији Града Приједор (2021). Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- План парцелације за аутопут и гасовод дионице Вукосавље-Брчко и Брчко-Рача на територији Града Бијељина (2019), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- План парцелације за аутопут и гасовод дионице Вукосавље-Брчко и Брчко-Рача, дионица Вукосавље-Брчко, на територији општине Вукосавље (2020), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- План парцелације за аутопут и гасовод дионице Вукосавље-Брчко и Брчко-Рача, дионица Вукосавље-Брчко, на територији општине Модрича (2020), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- План парцелације за аутопут и гасовод дионице Вукосавље-Брчко и Брчко-Рача, дионица Вукосавље-Брчко, на територији општине Шамац (2020), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- План парцелације за аутопут и гасовод дионице Вукосавље-Брчко и Брчко-Рача, дионица Вукосавље-Брчко, на територији општине Пелагићево (2020), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- План парцелације за аутопут и гасовод дионице Вукосавље-Брчко и Брчко-Рача, дионица Вукосавље-Брчко, на територији општине Доњи Жабар (2020), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- Привремени преглед значајних питања управљања водама за обласни ријечни слив (дистрикт) ријеке Саве Републике Српске (2021), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- Привремени преглед значајних питања управљања водама за обласни ријечни слив (дистрикт) ријеке Трбишњице Републике Српске (2021), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука (усвојен);
- Стручно мишљење и урбанистичко-технички услови за изградњу петље за аеродром Бања Лука (2021), Институт за грађевинарство „ИГ“ ,Бања Лука;

- Стручно мишљење и урбанистичко-технички услови за изградњу платоа привременог карактера за депоновање шљунка на кч бој 1593/1 и изградњу приступног пута на к.ч. бр. 1593/2, к.о. Међаши, Град Бијељина (2021), Институт за грађевинарство „ИГ“ „Бања Лука;
- Просторни план општине Сански Мост за временски период од 20 година (2019). Институт за грађевинарство „ИГ“ „Бања Лука (усвојена просторна основа);
- Стратегија просторног развоја Брчко дистрикт БиХ 2018-2038. године (2021), Институт за грађевинарство „ИГ“ „Бања Лука;
- Идејно рјешење санације и чишћења акумулације Дренова у Прњавору (2017), Институт за грађевинарство „ИГ“ „Бања Лука;
- Студија економске оправданости за Пројекат аутопута Вукосавље-Брчко (2018), Институт за грађевинарство „ИГ“ „Бања Лука;
-

1.4. Хронологија тока рада на дисертацији

На седници наставно-научног већа Географског факултета Универзитета у Београду, која је одржана 19.11.2015. године именована је Комисија за оцену испуњености услова и оправданости теме за израду докторске дисертације кандидата МА Драгане Кузмановић под насловом: „ПРОСТОРНО-ФУНКЦИЈСКА ОРГАНИЗАЦИЈА ПОСАВСКЕ ОСОВИНЕ РАЗВОЈА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ“. Комисија у саставу: др Снежана Вујадиновић, ванр. проф., др Бранка Тошић, ред. проф., др Драгутин Тошић, ред. проф., др Богдан Лукић, доцент, др Рајко Гњато, ред. проф., поднела је „ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ О ОЦЕНИ ИСПУЊЕНОСТИ УСЛОВА И ОПРАВДАНОСТИ ТЕМЕ ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ“, који је Наставно-научно веће усвојило на седници одржаној 04.02.2016. године. За ментора при изради докторске дисертације именована је др Снежана Вујадиновић, ванредни професор Географског факултета у Београду.

Веће научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду је дало сагласност на предлог теме докторске дисертације на седници одржаној 26. априла 2016. године.

Завршену и укоричену докторску дисертацију кандидат је предао Секретаријату Географског факултета Универзитета у Београду 11. јуна 2021. године.

На седници Наставно-научног већа Географског факултета Универзитета у Београду од 17. јуна 2021. године именована је Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације, у саставу: др Снежана Вујадиновић, ред. професор Географског факултета Универзитета у Београду; др Бранка Тошић, ред. професор Географског факултета Универзитета у Београду; др Драгутин Тошић, ред. професор Географског факултета Универзитета у Београду; др Богдан Лукић, ванр. професор Географског факултета Универзитета у Београду и др Рајко Гњато, ред. професор Природно-математичког факултета Универзитета у Бањалуци.

2. ОПИС ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Садржај дисертације

Докторска дисертација „ПРОСТОРНО – ФУНКЦИЈСКА ОРГАНИЗАЦИЈА ПОСАВСКЕ ОСОВИНЕ РАЗВОЈА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ“ аутора Драгане Кузмановић има 410 страна, уређених у складу са „Упутством о облику и садржају докторске дисертације која се брани на Универзитету у Београду“ из 2019. године. У делу

који претходи тексту рада представљене су: насловне стране на српском и енглеском језику, страна са подацима о ментору и члановима Комисије, изјава захвалности, сажетак и кључне речи на српском и енглеском језику, скраћенице и садржај.

Текст докторске дисертације садржи 308 страна и подељен је на пет поглавља. Следи Листа референци (14 страна) која се састоји од ћириличне, латиничне литературе, осталих извора-просторних планова, закона и подзаконских аката, пописа становништва, статистике, непубликованих података (добитених путем дописа) и интернет извора. На крају - Прилози се састоје из четири потпоглавља, на 70 страна: „генерисани резултати ппi indexa путем ГИС-а“, „дневни урбани системи“, „табеларни прикази“, „картографски прилози.“

Дисертација броји 113 карата, 5 дијаграма, 63 скице и 129 табела. На завршним странама дисертације налази се биографија аутора и обавезни прилози (изјава о ауторству, изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и изјава о коришћењу).

Дисертација садржи седам поглавља повезаних у функционалну целину:

I УВОДНА РАЗМАТРАЊА

- 1.1. Проблем и предмет истраживања
- 1.2. Циљ истраживања
- 1.3. Задаци истраживања
- 1.4. Територијални и временски оквир истраживања
- 1.5. Хипотезе
- 1.6. Научне методе истраживања и софтверска подршка
- 1.7. Структура и садржај дисертације

II ТЕОРИЈСКО МЕТОДОЛОШКЕ ОСНОВЕ

- 2.1. Теорије регионалног развоја
 - 2.2. Осовине развоја
 - 2.2.1 Основне карактеристике концепта
 - 2.2.1.1 Настанак концепта
 - 2.2.1.2 Терминологија
 - 2.2.1.3 Дефиниције
 - 2.2.1.4 Класификација осовина развоја
 - 2.2.1.5 Компоненте осовина развоја
 - 2.2.2 Позитивне и негативне карактеристике осовина развоја
 - 2.2.3 Осовине развоја у планским документима
 - 2.2.3.1 Осовине развоја у европским документима
 - 2.2.3.2 Осовине развоја у документима Босне и Херцеговине
- Осовине развоја Републике Српске
Осовине развоја Федерације Босне и Херцеговине
Осовине развоја Југославије са посебним акцентом на ФРБиХ

III ФАКТОРИ РАЗВОЈА У ФУНКЦИЈСКОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ ПРОСТОРА

- 3.1. Физичко – географске карактеристике
 - 3.1.1 Геолошке карактеристике
 - 3.1.1.1 Инжењерско – геолошке карактеристике
 - 3.1.1.2 Хидрогеолошке карактеристике
 - 3.1.1.3 Минералне сировине
 - Енергетски минерални ресурси
 - 3.1.1.4 Сеизмолошке карактеристике
- 3.1.2 Геоморфолошке карактеристике

3.1.2.1 Валоризација рељефа са аспекта грађевинске повољности (повољности насељавања)
Нагиб терена
Хипсометријске карактеристике терена
Експозиција терена
3.1.3 Климатске карактеристике
3.1.4 Хидролошке карактеристике
3.1.5 Ријека Сава као потенцијал осовине
3.1.6 Пољопривредно земљиште
3.1.7 Шуме и шумско земљиште
3.2. Друштвено – географске карактеристике
3.2.1 Процес насељавања подручја
3.2.1.1 Историјско – демографски развој
3.2.1.2 Административно-територијална подјела
3.2.1.3 Просторна дистрибуција центара
3.2.2 Демографске карактеристике
3.2.2.1 Размјештај становништва
3.2.2.2 Густина насељености
3.2.2.3 Природно и механичко кретање становништва
Природно кретање становништва
Механичко кретање становништва
Кретање броја становника
3.2.2.4 Структуре становништва
Биолошка структура
Друштвена структура
3.2.2.5 Дневне миграције Републике Српске и подручја истраживања
Општа анализа кретања дневних миграната (ученика/студената, радника)
Утврђивање подручја истраживања темељено на подацима кретања дневних миграната радника унутар Републике Српске
Анализа кретања дневних миграната (ученика/студената, радника) са аспекта гравитационог значаја
Дневни урбани системи
Функцијска зависност ЈЛС
3.2.3 Привредни и ванпривредни развој
3.2.3.1 Историјски преглед
3.2.3.2 Пословни субјекти
3.2.3.3 Инвестиције
3.2.3.4 Зараде
3.2.3.5 Анализа размјештаја најзначајнијих пословних субјеката
3.2.3.6 Степен развијености ЈЛС подручја истраживања
3.2.4 Анализа инфраструктурних система
3.2.4.1 Анализа саобраћајне инфраструктуре
Преглед развоја саобраћајне инфраструктуре – жељезнички и друмски
Анализа просјечног годишњег дневног саобраћаја – постојећа експлоатација саобраћајне мреже
Преглед развоја ваздушног и водног саобраћаја
3.2.4.2 Анализа водопривредне инфраструктуре
3.2.4.3 Електроенергетска и телекомуникациона инфраструктура
Електроенергетска инфраструктура
Телекомуникациона инфраструктура

- 3.2.4.4 Мултимодални транспорт
- 3.2.5 Просторна организација објеката јавних служби
- 3.3. Заштита природе и културних добара
- 3.3.1 Природна добра
- 3.3.2 Културна добра
- IV ПОСАВСКА ОСОВИНА РАЗВОЈА – ПОЗИЦИЈА, УЛОГА, ЗНАЧАЈ, ХИЈЕРАРХИЈА ЦЕНТАРА, ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ
- 4.1. Централитет насеља
- 4.2. Хијерархија центара
- 4.3. Међузависност хијерархије система осовина развоја и хијерархије центара
- 4.4. Територијална сарадња
- 4.4.1 Територијална сарадња ЕУ
- 4.4.1.1 Период 2007-2013.
 - Прекогранична сарадња БиХ-Црна Гора
 - Прекогранична сарадња БиХ – Хрватска
 - Прекогранична сарадња Босна и Херцеговина – Србија
 - Јадранска транснационална сарадња
 - Југоисточна Европа
 - Транснационална сарадња Медитеран
- 4.4.1.2 Период 2014 – 2020. године
 - Интеррег ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска – Босна и Херцеговина – Црна Гора
 - Програм прекограничне сарадње Босна и Херцеговина – Црна Гора
 - Програм прекограничне сарадње Србија – Босна и Херцеговина
 - Јадранско – јонски програм транснационалне сарадње 2014 – 2020. године (INTERREG ADRIAN)
 - Програм транснационалне сарадње INTERREG Dunav 2014 – 2020.
 - Програм транснационалне сарадње INTERREG Mediteran 2014 – 2020. (INETRREG MED.)
- 4.4.2 Ентитетска и међудржавна сарадња темељена на дневним миграцијама ученика/студената, радника
- 4.4.3 Осовине развоја у контексту прекограничне сарадње
- V ЗАКЉУЧАК
- VI ЛИТЕРАТУРА
- VII ПРИЛОЗИ
- 7.1. Генерисани резултати Nni индекса путем Гис-а
- 7.2. Дневни урбани системи
- 7.3. Табеларни прикази
- 7.4. Картографски прилози
- VIII БИОГРАФИЈА АУТОРА

Текст докторске дисертације у штампаном и електронском формату је истоветан.

2.2. *Кратак приказ појединачних поглавља*

У првом, уводном, поглављу дисертације представљена је проблематика, предмет, циљ, задаци, територијални и временски оквир истраживања, као и хипотезе, научне методе истраживања и примењена софтверска подршка.

Други део дисертације почиње теоријско методолошком основом, која је од кључне важности за разраду теме докторске дисертације. Представљена је анализа теорија

регионалног развоја. У овом делу, највећа пажња се усмерава ка анализи осовина развоја, кроз представљање основних карактеристика самог концепта (настанак, термилошке недоумице, дефиниције, класификације и компоненте), те утврђивања позитивних и негативних карактеристика. Потом, дата је анализа осовина развоја у планским документима, на четири нивоа: Европа, бивша СФР Југославија, Република Српска, Федерација БиХ.

Трећи део рада садржи истраживања простора Републике Српске, од Новог Града до Бијељине и Зворника, кроз анализу физичко-географских и друштвено-географских карактеристика.

Фокус дела истраживања који се односи на физичко-географске карактеристике, усмерен је ка валоризацији рељефа са аспекта грађевинске повољности, као и анализи геолошких, геоморфолошких, климатских, хидролошких, педолошких особености овог подручја за потребе концентрације становништва и агломерације делатности.

Приказ друштвено-географских карактеристика односи се на анализу: процеса насељавања становништва, демографских карактеристика, привредног развоја, инфраструктурних система, просторне организације објеката јавних служби, као и заштићених природних и културних добара. У овом делу рада дата је и анализа административно-територијалних промена јединица локалне самоуправе (ЈЛС), као последице ратних и постратних дешавања деведесетих година, тј. повлачења ентитетске линије разграничења. У том смислу, осим територијалних измена, дата је анализа промена статуса и назива ЈЛС. Ово истраживање, приказано је табеларно, графички и текстуално. Следи анализа просторне дистрибуције центара, како на нивоу подручја истраживања тако и на нивоу ЈЛС. Ови резултати генерисани су ручно и путем савремених информационих технологија (првенствено се мисли на примену ГИС алата). Кроз анализу демографских карактеристика, аутор указује на размештај становништва, густину насељености, природно и механичко кретање и структуре становништва. Посебну пажњу, аутор је усмерио на дневне миграције, и то: општу анализу, анализу са аспекта гравитационог значаја и дневне урбане системе, тј. функцијску зависност ЈЛС. Привредни развој је представљен кроз анализу: пословних субјеката, инвестиција, зарада и степена развијености ЈЛС.

Део рада који се односи на инфраструктуру, дао је, између осталог, приказ развијености мреже, кроз дужину, густину и тзв. Енгелов коефицијент, те постојећу експлоатацију саобраћајне мреже - просечан годишњи дневни саобраћај. Приказан је преглед развоја и ваздушног и водног саобраћаја, као и електроенергетска и телекомуникациона инфраструктура.

Јавне службе, аутор је класификовао на обавезне, стандардне и елитне.

Четврто поглавље, представља ауторов допринос утврђивању централитета и хијерахије насеља и утврђивање осовине и њене класификације. Ово поглавље је сублимирало целокупно претходно истраживање које је било основа за детерминисање осовине развоја северног дела Републике Српске. Аутор је указао да примена само квантитативних метода у утврђивању значаја центара, доводи до погрешног закључка. Такође, изнедрила се и мисао да не постоји универзална метода и модел за утврђивање централних насеља. С тим у вези, аутор је предложио истраживање индикатора, разврстаних по различитим групама, а који су довели до хијерархије ЈЛС. Хијерархија осовина је производ хијерархије центара и обрнуто. Аутор је представио хијерархију осовина подручја истраживања. Такође, предложено је коришћење термина коридорски развој.

Територијална сарадња, која је такође обрађена у четвртом поглављу, односи се на неколико праваца: сарадња ЕУ, ентитетска и међудржавна сарадња темељена на дневним

миграцијама ученика/студената, радника, те осовине развоја у контексту прекограничне сарадње.

Закључак дисертације садржи таксативно наведену ретроспективу спроведеног истраживања, са указивањем да извршена анализа иде у прилог свим постављеним хипотезама.

3. ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација „Просторно-функцијска организација посавске осовине развоја у Републици Српској“ кандидата Драгане Кузмановић представља студију истраживања просторно-функцијске организације северног дела Републике Српске у контексту осовина развоја. Савременост дисертације препознаје се не само кроз избор теме, већ и у методолошком приступу и научно-истраживачком доприносу рада.

Тежња ка афирмацији функцијских простора на посавској осовини развоја представља важан развојни фактор у остваривању територијалне кохезије и интеграције простора Републике Српске у шире окружење. Положај центара и њихова хијерархија на дефинисаном подручју представља функцијски систем, чија полицентричност ствара услове за уравнотежен регионални развој северног дела Републике Српске. Аутор је детаљно обрадио функционална урбана подручја на коридору, њихов утицај у околном простору, односно интензитет дневног кретања људи, робе и информација, који, такође, представљају основне критеријуме за дефинисање просторног обухвата посавске осовине развоја, с једне, и утврђивање интензитета функцијских веза и односа, с друге стране.

Остварени резултати огледају се у детаљним истраживањима везаним за територију дела Републике Српске, будући да је аутор применио научну методологију функционалне организације, у овом случају на простору осовине развоја, на основу које су утврђени:

- постојећа функционална подручја - анализа и законитости у њиховом развоју;
- позиције центара у просторно-функцијским односима и везама са осталим центрима и насељима на различитом хијерархијском нивоу,
- улога већих центара у трансформацији мањих градова и сеоских насеља на мезорегионалном нивоу;
- значај функционално-урбаних простора у остваривању интеграције и успостављању територијалне кохезије истраживаног подручја;
- значај функцијских подручја у трансрегионалној и трансграничној сарадњи;

Аналогно урбаном систему који има карактеристике хијерархијских односа и веза, хијерархија система саобраћајних веза, такође, је уочена на различитим територијалним нивоима, почев од националног или чак наднационалног, па преко регионалног до локалног нивоа. Аутор закључује да осовине највишег нивоа, повезују и највеће центре, и обрнуто.

Будући да се функцијски односи у простору перманентно одвијају и мењају, ово истраживање је обухватило и последице ратних дешавања и административне промене које су се одразиле на развој читавог подручја. Посебан акценат усмерен је на поновно успостављање стабилнијег функцијског простора који ће имати значај како у интеграцији саме Републике Српске тако и у њеној вези са окружењем. Систем индикатора који је коришћен у оцени стања и планирању одрживог, интегралног, развоја посавског дела северне Републике Српске доведен је у контекст просечних вредности целог ентитета, чиме се потврдила повољност положаја предметне територије на значајном саобраћајном коридору.

Апликативни аспекти истраживања, у складу са планском политиком децентрализације, иницирају прерасподелу функција, односно пребацивање неких надлежности са центара на вишем хијерархијском нивоу на ниже центре. То би последично резултирало и нешто равномернијим размештајем становништва, односно капитала и осталих пратећих садржаја.

Допринос дисертације проистиче из теме и примене већег броја метода и различитих аспеката изучавања у оквиру мултидисциплинарног приступа (повезивање више географских научних субдисциплина, теоријских и практичних анализа). Резултати истраживања у докторској дисертацији су користан прилог научној и стручној пракси, посебно институцијама које су директно или индиректно везане за развој простора Републике Српске. Такође, ова дисертација може бити значајан извор података при изради просторних планова и студија развоја, као и различитих пројеката.

Конкретно, допринос дисертације се огледа и у следећим чињеницама: извршено је теоријско представљање концепта осовина развоја са ретроспективом теорија регионалног развоја; представљен је концепт истраживане осовине развоја кроз различите временске епохе и политичка уређења; извршена су систематска испитивања физичко-географских и друштвено-географских карактеристика подручја истраживања и Републике Српске; укључене су савремене информационе технологије ГИС-а у процес истраживања, са циљем обраде великог броја растерских и векторских података; дефинисани су дневни урбани системи подручја истраживања и функцијска зависност ЈЛС; представљена је анализа инфраструктурних система, као битне компоненте осовина развоја; заједничка примена квантитативних и квалитативних метода при одређивању хијерахије центара се сматра оправданом и употребљивом; коришћене су различите групе индикатора, са циљем стварања типологије, хијерахије насеља; извршена је класификација ЈЛС према централитету; доказана је међузависност хијерархије система осовина и хијерархије центара - хијерархија осовина је производ хијерархије центара и обрнуто, а предложено је коришћење термина коридорски развој; доказано је да се на подручју истраживања продукују развојни импулси, путем конкретних носилаца система центара; територијална сарадња је анализирана кроз следеће правце: ЕУ, ентитеска сарадња базирана на дневним миграцијама радника, пре свега, али и ученика/студената, као и осовине развоја у контексту прекограничне сарадње.

Све указује да је кандидат рад реализовао паралелном применом апликативног и теоријског приступа, ослањајући се на информације из различите литературе и практичног приступа заснованог на властитом истраживању. Врло битан сегмент представљали су многобројни доступни статистички подаци Босне и Херцеговине, као и посебна обрада података за подручје истраживања, који су на неки начин чинили темељ и везу за доношење закључака.

Допринос рада је, дакле, уско повезан са степеном реализације постављених циљева. Остварени су резултати у више праваца:

- теоријско-методолошком (применом су провераване теоријске основе и законитости, методолошки развој и разрада посебних синтезних метода везаних за регионалне системе насеља и центара на осовинама развоја);
- научно-стручном (провераване су постојеће методе и технике, дат је допринос стварању основних методолошких образаца за приступ овој проблематици, допуњена је информациона основа и сл.);
- практичном (утврђена је хијерархија, везе и односи центара северног дела Републике Српске, дефинисан је предлог поступака за њихову бољу просторну организацију, утврђене су основе за уравнотежење регионалног и локалног развоја, као и правци и могућности интеграције система насеља истраживаног подручја са

регионалним системима у ширем окружењу, укључујући и дефинисање планских мера појединих центара у процесу будућег просторног развоја).

Према Правилнику о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду и налаза у извештају из програма iThenticate којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације, констатујемо да утврђено укупно подударање текста износи 15%. Степен подударности резултат је: навођења референци са презименима аутора, односно библиографских података о коришћеној литератури што је у складу са чланом 9. Правилника, (готово свако од пронађених подударања износи мање од 1% оригиналног текста); навођења оригиналних назива појединих метода на енглеском језику; општих места и података – термини, топоними/географски називи и сл. На основу изнетог, а у складу са чланом 8. став 2. Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду, изјављујемо да Извештај указује на оригиналност докторске дисертације, па се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

4. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

У оквиру докторске дисертације „Просторно-функцијска организација посавске осовине развоја у Републици Српској“, аутора Драгане Кузмановић, мастер пр. планера, дат је значајан допринос у области просторног планирања, тј. утврђивања просторно-функцијске организације на осовини развоја.

Докторска дисертација има карактеристике научног објашњења метода који се односе на нодалност и функционализам, помоћу којих је дефинисана хијерархија центара и организација простора на подручју посавске осовине развоја Републике Српске. Практична примена научних резултата везује се за одређивање улоге тих центара у успостављању равномернијег територијалног развоја поменуте просторне целине, а што је у складу са принципима децентрализације, са форсирањем политике система насеља на нижим територијалним нивоима у процесу развоја. Такође, дефинисана је међузависност хијерархије система центара са хијерархијом система саобраћајних осовина развоја, као и са правцима и могућностима интеграције система насеља и центара северног дела Републике Српске у шире окружење.

На основу прегледа рада, Комисија констатује да је дисертација написана у складу са темом, да има практичну примену и да може да послужи за даља научна истраживања у области просторног планирања.

Кандидат је способан за самостални истраживачки рад, што потврђује његово научно-истраживачко искуство стечено кроз рад на самој дисертацији, развијано у планерској пракси и верификовано научним радовима.

На основу анализе и оцене приложене дисертације кандидата, потврђујемо да је реч о оригиналном и самосталном научном делу, што је потврђено и Правилником о поступку провере оригиналности рада, чији се резултати могу и практично искористити у процесу планирања простора.

Напомињемо, такође, да је кандидат коаутор рада у међународном часопису у категорији M21a.

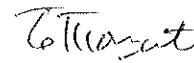
Имајући у виду све наведене чињенице, а на основу Закона о високом образовању и Статута Географског факултета, Комисија има задовољство да Наставно-научном већу Географског факултета Универзитета у Београду предложи да прихвати позитивну оцену овог извештаја и приложене докторске дисертације кандидата **Драгане Кузмановић** под насловом: „ПРОСТОРНО-ФУНКЦИЈСКА ОРГАНИЗАЦИЈА ПОСАВСКЕ ОСОВИНЕ РАЗВОЈА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ“ и упути на коначно усвајање Већу научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду.

У Београду, 22. јуна, 2021.

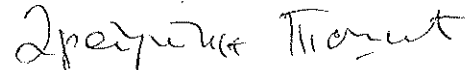
Комисија:

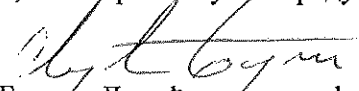
др Снежана Вујадиновић, ред. проф.
Географски факултет, Универзитет у Београду

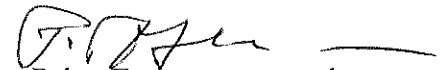
др Бранка Тошић, ред. проф.
Географски факултет, Универзитет у Београду

др Драгутин Тошић, ред. проф.
Географски факултет, Универзитет у Београду

др Богдан Лукић, ванр. проф.
Географски факултет, Универзитет у Београду

др Рајко Гњато, ред. проф.
Природно-математички факултет Универзитета у Бањалуци